

Ter nagedachtenis van Eugeen Zetternam

Maria Doolaeghe

bron

Maria Doolaeghe, *Ter nagedachtenis van Eugeen Zetternam*. Eug. Vanderhaegen, Gent 1857

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/dool003tern01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Den lezer heil!

Later dan ik gewenscht had ontvangt gy het werkjen, dat zyn bestaen aen een menschlievend doelwit heeft te danken.

Even als de schamele moeder, die hare kinderen om aelmoesen uitzendt, heb ik ook, op Gods genade, dat letterkind by bekenden en onbekenden uitgezonden, en, even als zulk eene verlatene, zat ik met een kloppend hart te huis den uitslag der bedelreis van 't papieren kind af te wachten; even als zy moest ik hiér lief onthael en mildheid, dáér onverschilligheid en weigering, en, ja, ginds, nog erger, afkeuring ontmoeten.

By 't volbrengen dezer taek, heb ik mede de dankbare en pynlyke aendoening van het eerlyk harte, dat tot den bedelzak vernederd is, leeren kennen; maer tevens genoot ik het zalig gevoel, dat den mensch treft, als een broeder hem zegt: 'Neem aen, neem aen, en God helpe u!'

II

Zulke edelmoedigen heb ik veel, zeer veel ontmoet, derwyze dat ik my geene weigeringen meer herinnere. Mild, zeer mild zyn my de giften voor de weduwe en weezen Zetternam toegevloed. Den toestand myner gunstelingen in aendacht genomen, heb ik een groot fonds ingezameld. Op het voetspoor der rykgezegende poogingen van den volksdichter Tollens, ten voordeele der armen, werden de myne, hoe verre beneden de zyne in waerde, niet ongelukkig door myne landgenooten en lettervrienden, waeronder voorname hollandsche dichters, ondersteund. Ook leenden my om intekenaren in te winnen eenige vrienden de hand, onder welke ik dankbaer den heer Kesteloot-de Man, van Nieupoort, noem.

Ik ook, ik heb nu middelen om, als mandatarisse myner inschryvers, het goede te verrigten; ik ook mag troosten en helpen.

Gaerne toch zou ik in de overmaet myner vreugd aen Zetternams graf gaen kloppen, en zeggen: ‘Vriend, zie, ik heb geld! nu kan ik, te samen met menige anderen, voor het heden en morgen uwer weduwe en weezekinderkens zorge dragen. Vriend, slaep gerust! de storm die ze dreigde, dreef over: dat hebt gy aen taelbroeders, dat hebt gy aen vrienden en landgenooten te danken. Slaep gerust!....’

Kon de zalige ingesluimerde uit den droomloozen slaep opstaen, hoe zou hy, man van geest en harte, danken! Hoe zou zyne ziel in eenen vurigen dankblik uitschieten? En wat zou hy gevoelen, denken, zeggen, als hy zoo vele offeranden, als blyken van belangstelling in hetgeen hy deed en wilde doen, rondom zyn graf zou vinden?

Gy allen, die aen mynen oproep hebt willen beantwoorden, hoogambtenaers en edele menschevrienden van allen rang, ontvangt daervoor myne innigste dankbetuiging.

Vlaemsche kunstbroeders, die my met liefdryke broederhand ter hulpe zyt gekomen, en die met zulke aendoenlyke

III

belangstelling myne inteekenlyst beschermdet, gy hebt u als vlaemsche Belgen gedragen: men kon, men mogt niet minder van u verwachten!

Gy deedt wel. By u is 't woord medelyden geen ydel woordgeklater; de broederlykheid, geen droom.

Hoe zou ik my in 't nakomen zulker grondbeginsels, uit christelykheid en deugd en vaderlandsliefde gesproten, niet verheugen?

Ja, heilig is uw doelwit; het is eener edele volkszaak waerdig. Gy wilt de nabestaenden van onzen Zetternam in geene armoede gedompeld zien.

Maer ook, welke lettervriend heeft meer de liefde zyner landgenooten, de genegenheid der voorstanders van volksbeschaving verdiend? Zoon des volks, streed hy voor het volk. Hy verwon alles wat hem in den weg stond, gebrek, middelen en onderwys, om dien stryd door te zetten. De werkman, de schryver, de burger was alles zichzelven verschuldigd. Wakker, braef en moedig, gevoelde hy diep de verhevenheid der spreuk des Heilands: 'De mensch leeft niet alleen van den broode.'

Mag ik hier nog den lezer een oogenblik ophouden om te zeggen, dat Zetternam my eenige maenden vóór zyn inslapen (maert 1855) met een eerste en laetste bezoek vereerde? Hy trachtte in den beginne zynen kommer onder vrolyken vorm te verbergen; doch weldra werd de samenspraek vertrouwelyker; hy voorspelde 't aensluitend onheil dat hem in den bloei des levens afwachtte: 'Myne gezondheid is zwak, zeide hy; God zal my geen lang leven verleenen.' Dat ontroerde my, en ik bekeek met geheime deernis dat bleek en peinzend wezen. Ik trachtte hem een vertrouwen, althans eene hoop by te stellen, die ik zelve weinig bezat. Onrustig bleef ik er over nadenken. Menigmael sedert dien is myne verbeelding den man, die onder te zwaren last gebukt ging, tegengevlogen!

IV

Wie toch moest er dieper medelyden gevoelen dan ik? Wie wist beter dan ik wat moed hy behoefde, om kloekmoedig te volherden in 't volbrengen van huiselyke pligten en 't voortzetten van zwaren letterarbeid?

Myne ongerustheid werd al te spoedig gestaefd. Een antwoord, dat zyn vriend, de heer Conscience, my schreef, leerde my tevens hoe wellekom hem myn vernemen naer zynen toestand was geweest, en hoe weinig hoop op redding er nog overschoot. 'Nu weet hy toch,' schreef my die heer, 'dat alle hoop op herstelling voor hem verloren is. De bediening der H. Sacramenten heeft het hem gezegd. Met moed en onderwerping ziet hy zyn lot te gemoet: maer het gedacht dat hy zyne vrouw en kinderen aen de uiterste armoede gaet overlaten, maekt zyne laetste stonden bitter.'

Ik vroeg aen God genade voor dat jong en nuttig leven; ik vroeg behoudenis voor dat veelbelovend talent, maer 't vonnis was uitgesproken. Zetternam viel in eenen tyd, gedurende welken alles te samen liep om zyne laetste stonden bitter te maken, dewyl oorlog en diere tyd Europa teisterden, uitputteden, en den burgerstand met eenen volkomen ondergang bedreigden.

Ondertusschen schynt zich voor de zynen eene hoop te vervullen, die Zetternam welligt, in oogenblikken van opwekking, in die laetste bittere stonden kan genoten hebben, by het zien des belangs dat hy, de arme werkman, aen eene hoogedele antwerpsche juffrouw, dochter van eenen der hooge ambtenaren des ryks, had ingeboezemd; alsook aen eene edeldenkende huisvrouw, weduwe van eenen voornamen ambtenaer en met roem bekenden vlaemschen letterkundige van Brussel.

Comiteiten te Antwerpen, Brussel, Gent en Kortryk, echte zustersteden in die omstandigheden, werden voor die goede zaak ingerigt. In het kleine Somerghem, door den

heer onderwyzer Mertens aangewakkerd, werd met hetzelfde doelwit eene letterkundige zitting gehouden. De maetschappy van Hamme (*Tael en Kunst*), bleef mede niet ten achter. Dichters hebben gezongen, redenaers gesproken, tooneelstukken den schouwburg geopend. Er is meer: Henegauwers, onder welke de heeren Clesse en Olivier, werden ons by die liefdadige werkzaamheid tot hulpmannen, tot letterbroeders.

Gy allen, die eene lenigende hand over dat groot ongeluk uitgestrekt hebt, verheugt u: want er moet noodzakelyk eene rykvergeldende zelfvoldoening uit voortspruiten.

Voor u allen, milddadige zielen, vernieuw ik ten hartelykste, den heilwensch ten hoofde dezer inleiding uitgedrukt.

Dixmude, mei 1856.

Eugeen Zetternam.

.....
 O vlaemsche Kunstvriend, gij, ook gij reeds heen getogen!
 Ons harte ook afgescheurd, bij 't worstlend vaderland!
 In stillen werkmansstaet geboren, hieft ge uw schedel
 Met ingeschapen moed tot die u zond op aerd.
 Verdienstlijk door uw werk, door letterarbeid edel,
 Waert gij den schoonen naem van braven burger waerd.

M.^r PR. VAN DUYSE.
 (*Grafkrans voor Zetternam.*)

Dael van die ladder, Zetternam!
 Beklim niet meer gewelf of muren.
 Die taek maekt u de leden stram,
 En vergt verpoozing, rustige uren.
 Dat bleek gelaet, die flauwe blik,
 Die polsslag met versnelden tik,
 Die koorts, zoo fel enforsch aen 't woelen,
 Doen bittren ramp ons voorgevoelen.

De ladder past geen letterzoon.
 Neen, stryk voor altoos 't werktuig neder,
 Waer gy op zwoegt voor needrig loon:
 God schiep die vingren voor de veder;
 God schiep dat brein voor 't kunstgebied.
 Omhoog den geest dan! aerzel niet!....
 Maer, vóór ge in hooger kreits moogt zweven,
 Den matten leden rust gegeven!

Heer, die hem hier als zendling riept,
 O, laet zyn vlyt de taek voltrekken,
 Waervoor gy 't denkend wezen schiept!
 De lent mag 't nyvere bietje wekken
 Om rond te fladdren, vry voor smart:
 Laet ook den man van geest en hart
 Vry oogsten in zyn eigen Eden
 Der kunst! Verhoor zyn zielsgebeden!

Er straelt geen gunst, er daelt geen rust,
 Om 't werkzaem leven te behoeden;
 Vergeefsch de wensch om letterlust,
 Om kunstbehoefte mild te voeden;
 En toch wordt elke pligt volbragt.
 Veelal roept hem de stille nacht
 Om vry te schryven, vry te denken,
 En Vlaendrens taelkamp steun te schenken.

Die pen die hy als loteling
 Reeds voerde, die 't gejuich verwekte
 Van 't oude Gent, toen 't kunstgeding
 Met d'eerepalm zyn schedel dekte;
 Die vaderlandsche pen ontschiet,
 By lief of leed, zyn vingren niet,
 Alleen by nachte er uit gezonken,
 Als matheid sluimring heeft geschonken.

En menig kunstwerk brengt hy voort,
 By 't needrig lampjen afgeschreven,
 Waer vlaemsche geest ten goede in spoort,
 En beelden fiks gemaeld in leven,
 Verlokkend door hun eigen schoon,
 Door trouw geschetsten burgertoon,
 En dat ten schat is voor gezinnen,
 Die deugd, natuer en waerheid minnen.

Daer giert een storm u over 't hoofd,
 O moedig schryver!... Ze is gebroken,
 Uw kloeke pen; uw lamp, verdoofd,
 Niet onder 't korenvat gedoken.
 Gy kwynt gelyk een jonge maegd,
 Wie minverraed aen 't harte knaegt;
 Gy kwynt in frissche lentedagen,
 Met winterneevlen overslagen.

Daer ligt die veder magtloos neêr,
 Verbryzeld by een heir van rampen.
 Geen avondruste wekt ze meer.
 Zy slaept, als 't zwaerd na 't bloedig kampen
 Te ruste op 't graf eens oorlogsmans,
 Of als de zeissen by den glans
 Der zon, na d'oogst van 't gouden koren,
 Waer overvloed is uit geboren.

En hy, de lyder, bukt naer 't graf
 Het voorhoofd!.... In den bloei van 't leven
 Nam last en leed de rust hem af,
 In de uiterste ure nog verdreven.
 Hy ziet de toekomst: aeklig zicht!....
 Drie kleine weezen weenen, digt
 Geschaerd rondom hunne arme moeder.
 Wat lotsbestemming, Albehoeder!....

Dat zwaer verdriet van 't vaderhart,
 Die traen gevloeid uit brekende oogen,
 Hulp smeekend voor der weezen smart
 En voor zyn weduw mededoogen,
 O, dat ontroert!.... dat zegt der ziel,
 Hoe veel te vroeg hy nederviel;
 Dat zegt, hoe wreed het lot der zynen
 Zyn huislyk heil moest ondermynen.

O gy, die in dien heilgen stond
 Den stervende vaerwel gingt kussen,
 Die hoordet uit zyn looden mond:
 ‘Wie zal het leed der mynen sussen?’
 O, vloeiden niet by vollen stroom
 Uw tranen? kende uw weemoed toom?
 En spraekt gy niet, by 't handendrukken:
 ‘Moed, vriend! geen nood zal hen doen bukken.’

Die troost werd bovenaerdsche vreê;
 En als hy 't oog had toegesloten,
 Leefde op de lippen nog de beê:
 ‘Vervangt den vader, taelgenooten!’
 Vervullen wy die laetste hoop!
 De traen, die smeekend nederdroop,
 Zy niet vergeefs der ziel ontzezen:
 Zyn kleinen - dat zyn onze weezen!

Koomt hier, geliefde kindren, koomt,
 Gy door den ramp zoo vroeg geslagen!
 'k Heb om u zwaer en naer gedroomd,
 Maer liefde deed een zon my dagen.
 Kniel met uw moeder, met my neêr,
 En dankt: gy zyt geen weesjes meer;
 In ieder kunstvriend treedt een vader
 U, als een vriend uws huizes, nader.

Neen, lieve kleinen, niet zoo hard
 Zal 's levens vloed u slaen en slingeren:
 Van vriend en vreemde zendt het hart
 U liefde, en zalft met milde vingeren.
 De maelstroom, die u dreigt, vergaet
 By 't bolwerk, dat verheven staet
 Om u te redden en te hoeden
 Voor 't lot dat by uw wieg dorst woeden.

Gy, doodendal, dat dra hem dekt,
 Tuig van die liefde nooit bezweken;
 Tuig welk een stoet uw grond betreft,
 Om 't jongst vaerwel hem toe te spreken.

Hoe bitter valt het scheidingsuer!

Zoo wordt, by 't schreijen der natuer,
 Een dierbaer kind, aen de ouderzorgen
 Ontruikt in 's levens eersten morgen.

Een rei van gilden roert, en voert
 Het dierbaer lyk, by 't innig rouwen
 Van 't volk, door smart te saem gesnoerd.
 Een grootsche kruisvaert is 't ontvouwen
 Van wimplen, standaerds, sombre pracht!
 De doodklok paert met onze klagt
 Heur jammertoon, en roept de vromen,
 Die voor den lykdienst samenstroomen.

De volkshoop zwelt uit steeg en straet,
 En Antwerp draegt, als trouwe moeder,
 De deernis op het bleek gelaet.
 Die deernis was hy waerd, de broeder.
 Die rouw ontzet, die ramp versaegt;
 En wie den naem van Vlaming draegt,
 Denkt: Weêr een schryver neêrgeslagen...
 Dat jammer valt ons zwaer te dragen!

Wat Belgen rusten reeds by een,
 Wien 't hart deed voor beschaving blaken!
 Hoe vroeg dekt hen de koude steen,
 Waer onze liefde en 't kruis op waken!
 Ik buig het hoofd eerbiedig, stil,
 Almagte, voor uw opperwil;
 Maer, smeekend, vragen myn gebeden:
 Heeft Vlaendren niet genoeg geleden?